

VOEDSEL ANDERS REAGEERT OP OPENBAAR ONDERZOEK NAAR ONTWERP STRATEGISCH PLAN VOOR HET VLAAMSE GLB

Op 1 januari 2023 gaat een nieuw Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in voege, twee jaar later dan oorspronkelijk gepland. Toch slaagde onze Vlaamse landbouwminister er niet in om op tijd een degelijk plan in te dienen bij de Europese Commissie. De deadline hiervoor was 1 januari, en ondertussen is Vlaanderen de enige lidstaat (regio) die nog geen plan in heeft gediend.

De afgelopen twee maanden liep in Vlaanderen een openbaar onderzoek naar dit Ontwerp Strategisch Plan en raadpleging van de adviesraden SALV en Minaraad. Het openbaar onderzoek, dat van start ging op 14 januari en afliep op 14 maart, bood de kans aan burgers, middenveldorganisaties, landbouworganisaties, lokale besturen, en anderen om hun opmerkingen op het voorliggende plan in te dienen. **Ook Voedsel Anders diende een reactie in op dit plan, op basis van een agro-ecologisch invalshoek.** Een plan dat op sommige vlakken nog onvolledig is, met als grote manco het ontbreken van een duidelijke afbakening van de 'doelgroep', op basis van de definitie omtrent 'actieve landbouwer'. Het is met andere woorden nog onduidelijk of de kleine agro-ecologische bedrijven hoegenaamd wel door het GLB ondersteund zullen worden.

Voorzichtige stappen vooruit, onvoldoende voor nodige transitie naar agro-ecologisch landbouwmodel

Sinds de hervorming van 2003 probeert Europa via het GLB schoorvoetend stappen te zetten om de landbouw in een meer ecologische richting te duwen. Of zo doet het toch uitschijnen. De vergroening uit de afgelopen periode leverde weinig op voor biodiversiteit en tot nu toe bleef de stap naar een echte transitie zoek. Een transitie waarvan de urgentie door tal van wetenschappers wordt onderkend omwille van de linkers met zowel biodiversiteits- als klimaatproblematiek (o.a. Europese Milieu Agentschap, IPES Food, enz.).

Voor het nieuwe GLB werden een aantal nieuwe instrumenten door Europa in het leven geroepen om de stimulans voor duurzame landbouw in het nieuwe GLB te vergroten, en ook met de Farm-2-Fork (F2F) strategie wordt het signaal van Europa voor een omslag van ons voedselsysteem alsmaar luider. Jammer genoeg werd vorig jaar al duidelijk dat het nieuwe GLB niet de ambities had om deze F2F al te bestendigen.

Voedsel Anders vreest dan ook dat, ondanks de nieuwe mogelijkheden die door het GLB geboden worden, de genomen stappen in **het Vlaamse Strategisch plan te weinig ambitieus zijn om de noodzakelijke fundamentele omslag van onze voedselproductie mogelijk te**

maken en dat men vooral gekozen heeft voor een verderzetting van een 'Business As Usual' (BAU). Hoewel het Vlaamse GLB enkele opportuniteiten biedt om agro-ecologische landbouwpraktijken meer te stimuleren (o.a. via de ecoregelingen) is de weg naar een agro-ecologisch landbouwsysteem in Vlaanderen nog veraf. Het plan toont duidelijk dat agro-ecologie nog geen deel uitmaakt van de Vlaamse visie op landbouw.

Vier kernprincipes werden door Voedsel Anders aangehaald in onze reactie op het GLB Ontwerp Strategisch Plan

1. Nood voor een coherente visie en dito beleid die een agro-ecologische transitie mogelijk maakt

Een grote tekortkoming van het nieuwe GLB plan is het ontbreken van een visie op een duurzaam landbouw- en voedingssysteem en bijhorend coherent beleid. Zo legt men in het plan weinig alternatieven op tafel en wordt onvoldoende gekaderd hoe het GLB zal bijdragen tot prangende milieukwesties zoals de stikstofproblematiek of waterproblematiek. Tekenend voor dit gebrek aan visie is het ontbreken van een duidelijke inschatting van de bijdrage van het GLB aan de doelstellingen van de F2F strategie. Zo worden geen bijkomende inspanningen voor de biologische landbouw geformuleerd en wordt de toename van het areaal onder biolandbouw aan het einde van het volgende GLB in 2027 ingeschat op 1,77%. Dit komt neer op een verderzetting van de huidige trends en hoewel de Europese doelstelling van 25% voor Vlaanderen inderdaad wat te hoog gegrepen lijkt, doet het gebrek aan enige bijkomende inspanning serieuze vragen oprijzen.

2. Belangrijk om de instrumenten voor ecologische landbouw optimaal te benutten

Een van de belangrijkste en meest belovende nieuwe maatregelen uit het nieuwe GLB zijn de ecoregelingen. Met deze maatregelen, waar 25% van het budget uit de eerste pijler (het landbouwfonds) van het GLB naartoe gaat, kan actief ingezet worden op de ondersteuning van landbouwers om agro-ecologische landbouwpraktijken toe te passen. Het echte succes van deze maatregelen zal de toekomst moeten uitwijzen, en hoewel Vlaanderen enkele goede maatregelen vooropstelt (o.a. stimuleren van meer extensieve graslandbeheer of alternatieve eiwitteelten) zijn niet alle maatregelen even effectief, of zelfs contraproductief voor een agro-ecologische transitie. Zo is er een maatregel die het gebruik van voederadditieven voor rundvee stimuleert, wat de methaanuitstoot zou verlagen, maar vooral in tegenstelling is met de noodzaak voor een grondgebonden veehouderij die maximaal inzet op het verwaarden van gras en reststromen. Deze maatregel biedt bovendien geen antwoord op de uitdagingen in het kader van stikstofdepositie of de import van voedereiwitten (soja), in tegendeel, deze zouden zelf versterkt kunnen worden.

3. Een GLB moet er zijn voor alle landbouwers die op een agro-ecologische manier te werk (willen) gaan.

Tot op vandaag werd in het kader van het nieuwe GLB nog geen duidelijke definitie voor de 'actieve landbouwer' gegeven. Dit is echter cruciaal aangezien deze definitie bepaalt welke landbouwers wel, en welke geen aanspraak kunnen maken op de steun. Op basis van de gesprekken is de vrees bij Voedsel Anders groot dat heel wat kleinere, vaak (maar niet uitsluitend) agro-ecologische landbouwers uit de boot zullen vallen en geen steun zullen ontvangen. Voedsel Anders pleit ervoor om voor deze definitie in eerste instantie aandacht te geven aan kwaliteitseisen in plaats van bijv. het aantal uren dat men de boerenstiel bedrijft bij de afbakening van de term 'actieve landbouwer'. Dit om te voorkomen dat nieuwe, creatieve, en vaak kleinschalige initiatieven uit de boot vallen. Het is belangrijk om deze nieuwe vormen van de boerenstiel te omarmen en te ondersteunen, zodat ook jonge of nieuwe landbouwers die al dan niet deeltijds (tijdelijk of permanent) of samen met andere boeren aan landbouw doen financieel gesteund worden met GLB middelen. Op die manier kunnen zaadjes ontkiemen en wordt verandering van onderuit gestimuleerd.

4. Het GLB moet dienst doen als transitiefonds voor een agro-ecologisch landbouw- en voedselsysteem

Het VLIF (Vlaams landbouw investeringsfonds) is een belangrijk instrument uit het GLB en beoogt de ondersteuning van investeringen door landbouwers. Dit fonds heeft een groot potentieel om een fundamentele hervorming van de huidige landbouwsector, waarin de duurzaamheid en veerkracht van het bedrijfsmodel op de lange termijn centraal staat, te ondersteunen. Een groot deel van het VLIF-budget wordt vandaag echter ingezet voor specialisatie, onder het mom van eco-efficiëntie. Daarmee stimuleert het VLIF vooral specialisatie, schaalvergroting en 'lock-ins'. Verbreding van het bedrijfsmodel, wat lock-ins kan doorbreken, maakt slechts aanspraak op een luttel 1% van de VLIF-investeringssteun. Dit is volledig uit balans en staat haaks op de nood voor een transitie naar kringloopbedrijven en alternatieven weg van deze lock-ins. VA wijst daarom in haar reactie op de noodzaak om het VLIF om te vormen naar een transitiefonds. Dit fonds moet boeren financieren die willen desinvesteren en omschakelen naar een duurzamer bedrijfsmodel, alsook boeren die beroep willen doen op bijscholing, vorming enz. Veerkracht en autonomie van het bedrijf moeten vooropstaan bij de investeringen die met VLIF worden gesteund.